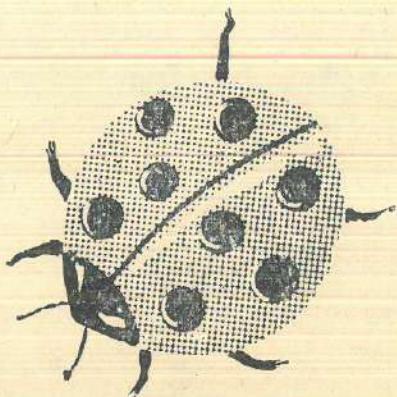

1966 Yılı
Size
Üçüncü Getirecektir

YENİ YILDA

12

MİLYON

büyük çekilişlere iştirâk için
Bütün Tasarruflarınızı
T.C. Ziraat Bankasında toplayınız.

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın: 7615 - A - 33 - 103)

TÜRK-FOLKLOR ARASTIRMALARI

EYLÜL 1966

İÇİNDEKİLER :

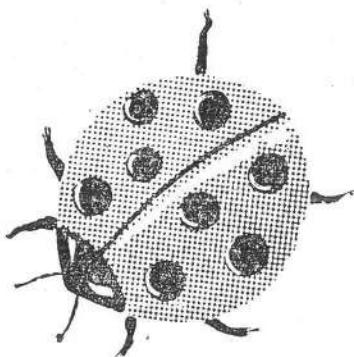
- Halk Hikâyelerinin Tasnifi :
Bozgeyikli Soyadının Efsanesi :
Harput'da İzzinnâme, Dua ve Nikâh :
Şavşat Dağlarından Çoban Türküleri :
Silifke'de Arap Oyunu :
Musikin'in Doğuşu ve Eski Türklerde Musiki :
Folklorcularımız: Kerim Yurd
Posof'ta Mal ve Davar Adları :
İznik Gölü'nde Bahışlık :
Refahiye Folkloruna Toplu Bakış (2)
Esnaf Loncalarının Piri: Ahi Evran
Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü (3)
Yalvaç'tan Ninniler :
XI. Türk Dil Kurultayı ve Bilimsel Bildiriler
Ardanuçlu Âşık Efkâri (3)

- Ayhan DOĞANÇ
Şükru ELÇİN
İshak SUNGUROĞLU
Behçet DEDEOĞLU
Özcan SEYHAN
Faik AKÇİN
Bora HİNÇER
Cemender ARSLANOĞLU
Dr. M. Kemal ÖZERGIN
Bahaettin ŞEKER
Ziya KILIÇÖZLÜ
Cahit ÖZTELLİ
A. Türabi TUTUNCU
İhsan HİNÇER
A. Emin ARSLAN

Sayı : 206

Kurş : 100

1966 Yılı
Size
Üçüncü Getirecektir

YENİ YILDA

12
MİLYON

büyükçekilişlere iştirâk için
Bütün Tasarruflarınızı
T.C. Ziraat Bankasında toplayınız.

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın: 7615 - A - 33 - 103)

10 KASIM 1966

206

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMLARI

EYLÜL 1966

İÇİNDEKİLER :

- ① Halk Hikâyelerinin Tasnifi :
✓ Bozgeyikli Soyadının Efsanesi :
② Harput'da İzzinnâme, Dua ve Nikâh :
✓ Savsat Dağlarından Çoban Türküleri :
Silifke'de Arap Oyunu :
③ Musikin'nin Doğuşu ve Eski Türklerde Musiki :
✓ Folklorcularımız: Kerim Yund
- ④ Posof'ta Mal ve Davar Adları :
✓ İznik Gölli'nde Balıkçılık :
Refahiye Folkloruna Toplu Bakış (2)
- ⑤ Esnaf Loncalarının Piri: Ahi Evran
Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü (3)
Yalvaç'tan N'nniler :
XI. Türk Dil Kirultayı ve Bilimsel Bildiriler
Ardanuçlu Âşık Efkâri (3)

Ayhan DOĞANÇ
Şükrü ELÇİN
İshak SUNGUROĞLU
Behçet DEDEOĞLU
Özcan SEYHAN
Faik AKÇIN
Bora HİNÇER
Cemender ARSLANOĞLU
Dr. M. Kemal ÖZERGIN
Bahattin ŞEKER
Ziya KILIÇÖZLÜ
Cahit ÖZTELLİ
A. Türabi TÜTÜNCÜ
İhsan HİNÇER
A. Emia ARSLAN

Sayı : 206

Kürtş : 100

BAS!

AĞRILARINA KARŞI

GRİPIN
NEZLE GRİPİNE
KİNLİ GRİPIN GRİPIN

GRİPIN
faydalıdır

GRİPIN
4 saat ara ile günde
3 adet alımlıdır

(Yeni Ajans: ... 105)

Baskı Tarihi: 29-9-1963

Yeni

TURİST
TURİST
TURİST
TURİST
TURİST
TURİST
TURİST

KARADENİZ

T.C. TEKEL İDARESİ

TURİST ÇAYI

CAYI

TURİST
TURİST

(Basım: 16723 - 164)

cildi temizler... bester... korur... çiçek gibi taze ve kadife gibi yumuşak yapar... ezaibe ve güzelliğinizi artırır.

BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU

(Yeni Ajans: ... 106)

Terkibinde krem hasaları bulunan PURO TUVALET SABUNU

PURO
PURO

100 DE 100 SAFTIR

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUSU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 206

EYLÜL 1966

YIL : 18 — CİLT : 10

Prof. Dr. Stih THOMPSON'a Göre
Halk Hikâyelerinin Tasnifi

Yazan: Ayhan DOĞANÇ

reken ufuk, iyi tasnifler, kataloglar ve listeler sayesinde mümkün olabilir.

Hayvanlar ve çiçekler için yapılmış olan belirl. sistemler dahilindeki tasnifler sayesinde araştırmalar kolaylaşmıştır. Gänül, halk hikâyeciliği için de bu envanterlerin yapılmasını arzu ediyor. Böyle bir tasnif, fevkâlâde mantık, öğrenilmesi ve tabbiki her yerde mümkün olabilecektir.

Masalların mantık bir sistem dahilinde tasnifi yoluna ilk önce J.G. von Hahn tarafından gidilmiş: Griechische und albanesische Marchen notlarında. Bugün bu tasnifin tarihi dezerinden başka bir degeri yoktur. Zira, Hahn çok az sayıda masal üzerinde çalışmış ve modern masallarla Yunan mitleri arasında bağıntılı göstermeye çalışmıştır. En büyük hatası da masal tipleri ile masal teşkil eden motifler arasındaki esaslı farkı kale almamıştır.

Bu gibi kusurlarından dolayı Hahn'ın sistemi kullanılmamış, ve gene masallar dan kendi isimleri ile bahsedilmiştir: Kartopu, Külkedisi gibi. Veyahut da masallar gene işaret büyük koleksiyonlara girebilmişlerse, verilen rastgele bir numara ile anılmışlardır. Köhler gibi şerh yolunu tu-

Her hangi bir ilim dalında yapılması arzu edilen ciddi bir çalışma, belirli bir sistem dahilinde yapılmış tasniflerle mümkün olabilir. Meselâ jeoloji ve botanik rastgele koleksiyonların bir araya gelmesi ve bunlara ist nad eden bir çırpıda uydurulmuş teorilerin ilmi değildir. Gerçi iyi tasnif, yapılmadığı için, gerekli numunerlerin hepsi bir araya getirilmeden çabuk net celere varılmak istenilen zamanlar da yok değildir.

Halk hikâyeciliği mevzuunda da doğru ve belirli bir nizama girmiş derlemelerin yeteri kadar yapılmamış olması dolayısıyle yanlış teorilere ve olsa olsayan düşün celere saplanıldı, kalındı. Doğrusu folklor aşığı bir kimseňin uğraşacağı malzeme öylesine zengin, karışık, ve coğrafi olarak o kadar dağınık ve tarih açısından da o kadar eskiye dayanıyor ki insanın bütün bu problemlerin altından birden çıkışını adeta imkânsızlaşdırıyor. Folklorcu ne kadar bu aleme dalsa, geriye bıraktığı zaman pek de lerkemediği ve daha bir çok alemler bulunduğuunu anıyor. En küçük ve ehemmiyetsiz gözükken bir noktaya, folklorcu geniş, muhtelif çerçevelerden bakmasını bilmeli. İşte folklorunun genişletmesi ge-

tanlar ise masalda geçen önemli bir deyime veya canalıcı bir kelimeye veya motife istinad eden tasnifler yapmağa gayret etmişlerdir. Bu gibi koleksiyonların her ne kadar alfabetik indeksleri var ise de böylesine bir tasnif ancak bu deyimleri bilen ve o lisani çok iyi anlıyan kimselere faydalı olabiliyordu. Mamafih en canlı kelimelere, deyimlere ve hikâye başlıklarına veya Grimm Kardeşlerin verdikleri numaraya dayanan tasnifler zamanımıza kadar devam ede geldi ve epey de hizmet görüdü. Köhler ve Cosquin'in eserleri, Bolte'nin *Anmerkungen'i* ve *Handwörterbuch des deutschen Marchens* hep bu alfabetik sisteme dayanır. Danimarkalı alım H.F. Feilber'in uzun yıllar içinde toplamış olduğu kıymetli motifler de aynı şekilde tasnif edilmişlerdir. İngilizlerde ise bu işi Joseph Jacobs 1891 yılında yapmışa da, neticede alfabetik sıraya konmuş tip ve motiflerden ibaret karma bir tasniften ileriye gidemişti.

Bu alfabetik listeler sadece Avrupa ve Yakın Doğu'ya münhasır kalmış, primitif insan topluluklarının hikâyelerine referans teşkil edecek bir şey yapılmamıştı. Mamafih bu iş Amerika'da ilk önce Robert H. Lowie ve Alfred L. Kroeber tarafından yapıldı ve ilk liste 1908 senesinde neşrelendi. Bu çalışmalar daha sonra ünlü Franz Boas'ın gayreti ile genişledi ve *Tsinshian Mythology'sinde* kullanıldı. Elsie Clew Parsons bunlara ilâvelerde bulundu. Kızıl Derili masallarını can alıcı kelimelere ve deyimlere göre tasnif uygun düşüyor ise de, bunların coğrafik olarak külanişli sınırları idi. Diğer alfabetik listelerde de olduğu gibi bunda da masal tipleri ile motifler birbirine girmiş vaziyette idi.

Sistematik tasnif için masal tipleri ile motiflerin sarih olarak ayrimı icap eder. Meselâ Miss Cox'un *Sindrella* (Küküredisi) masalının tümü -tip-i- nisbeten sabit bir sıra takip eden, arasında rabita bulunan bir miktar motiften meydana gelmiştir. Miss Cox Küküredisi masalını analiz ettiğinde zaman şu motifler görmüştür:

Hikâye kahramanı (üvey annesi ve kız kardeşleri tarafından) fena muamele gören bir kız - Ocak başında oturuş - Üç kız evlâdin babalarının verdiği hediyele-

ri seçisi - Hikâyenin kahramanı kız findık dalını sefer ve annesinin mezarına diker - Mezarda yardım - Vazife (hububatı ayırmak) - Vaz fe gören hayvanlar (kuşlar) - Suret değiştiren annenin yardımı (ağaç üzerindeki kuş) - Sihirli elbiseler - Buluşma yeri (balo) - Üç kaçış - Hikâyenin kahramanı kızın saklanışı 1) armut ağacına, 2) güvercinliğe (baba bunları tahrif eder) - Zift tuzağı - Kaybolan ayakkabı - Ayakkabıya göre evlenme denemesi - İncinen ayaklar - Sahte gelinler - Hayvan şahitler (kuşlar) - Mesut evlilik - Hainlerin cezalandırılması. (Cox, *Cinderella*, sahife 17, No. 37)

Tip bağımsız bir şekilde var olabilen geneliksel bir masaldır. Tam bir masal olarak anlatılabilir ve manasının tam olabilmesi için de başka masala veya masallara ihtiyaç göstermez. Başka bir hikâye ile anlatılsa bile, aslında tipin en büyük özgürlüğü bağımsızlığıdır. İçinde bir veya birden fazla motifi bulunabilir. Hayvan masallarının çoğu birer motiflidir. Menkibeler de öyle. Fakat *marchen* denilen gerçek masallar (peri masalları) *Sindrella* ve *Kartopu* gibi, bir çok motifleri haizdirler.

Motif ise gelenekte yaşamağa yeterlik kuvvetine sahip olan masalın en küçük öğesidir. Bu kuvvette sahip olabilmesi için kendisinin dikkati çekerken olağanüstü niteliklere sahip olması icap eder. Motifler şu üç sınıfa ayrılabilir: Masaldaki şahıslar: Tanrılar veya olağanüstü hayvanlar, cadı veya dev gibi olağanüstü yaratıklar. Bu şahıslar çok sevilen küçük evlât veya zâlim üvey ana olabilir. ikinci grup ise olaylarda fon görevini gören şeylerdir: Sihirli eşyalar, olağanüstü adetler acap inançlar gibi. Üçüncü gurup ise tek olaylar vardır: Bunlar motiflerin büyük bir kısmını kapsar. İşte bu son gurup bağımsız olabilir ve hakiki masal, tip, olarak hizmet eder. Coğunlukla geleneksel tiplerin tek motifleri vardır.

Bir bölgedeki masalların incelenmesi için muhteviyatı zengin tip-indekslerre ihtiyaç vardır. Motif - indeks ise, dündakı masal elemanları arasındaki benzerliği, özdesliğini göstermek için gereklidir. Tip-indeks, bir tipin bütün varyantlarının genetik bağıntısının bulunduğu

Efsaneler :

Bozgerekli Soyadının Efsanesi

Yazar: Şükrû ELÇİN

Hacettepe Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Temel Bilimler öğrencisi Beyzâ'nın soyadı dikkatimi çekti. Araştırmaya yapmasını söyledim, aşağıdaki bilgiyi getirdi:

«Antep'in yakınında (300) yıl kadar önce bir köy varmış. Bu köyün bir sürü bozgerekli varmış. Bu bozgerekliler dağda çoban-sız dolaşırlarmış her öğle vakti köye inerlermiş. Köyde (50) yaşlarında, hiç evlenmemiş bir kız, onların sütünü sağlamış. Geyikler tekrar ormana giderlermiş. Onla-

ra «Bozgerekli» derlermiş. Bu aile çok dindarmış. Ailenin fertleri teker teker ölünce, onlar için bir türbe yapılmış. Hastalar, felçiler bu türbeye giderler, dua ederler ve şifa bulurlarmış. Bundan (200) yıl kadar önce Bozgerekli'lerden Hoca Hasan Efendi Hassa'nın Akbez köyüne gerek yerleşmiş.

Akbez köylüleri onu çok sevdışlı, evlendirmiştir. Böylece Bozgerekli'ler dedelevrimize, onlardan da bize intikal etmiş. Babam da soyadını böylece almış.»

bir olaya göre mi tasnif edilecekti? Tip-indeks'de Aarne, bu metodların herbirini gereklilik kulanmıştır. Teorik bir aymılık, pratik ve rahat çalışmaara yol açmıştır. Aarne'nin indeksine koymuş olduğu giriş kısmı, kullandığı genel sistemini açıklar. Şöyledik, masalları üç kısma ayırmıştır: Bunlardan birincisi hayvan masalları, ikinci grup tam ve muntazam masal hayatını aksatiren masallar; üçüncüsü ise fıkralar ve komik hikâyeler kismıdır.

Hayvan masalları, masallarda rol alan hayvanların cinsine ve dahi de küçük gruplara bölünmüş; aynı hayvanın rol aldığı masallar ise bir araya toplanmış. En önemli rolü oynayan hayvan tasnifte bilhassa nazari itibara alınmıştır.

İkinci grup, yani muntazam, masal kaidelerine uygun (regular) masallar ise, sihir ve mucizelerden bahsedeni, dini hikâyeler, romantik hikâyeler ve aptal devlerden söz açan masallar gibi kisimlara ayrılmış. Tabiatüstü elemanlar sihir masallarında ve dini hikâye - masallarda mevcut. Buna mukabil romantik hikâyeler daha ziyade inanılır bir âlemde cereyan etmekte. Maamafih aptal dev hikâyelerini tasnif etmek güç olmakta, zira bunların hârikalar ve mucizelerden bahsetmen masallar kısmına da konabilmek ihtimalleri mevcut. Fakat bu aptal dev hikâyeleri içlerinde komik eleman da bulunduğuundan, indekte dinî grup masalların son kısmına konmuş, komik hikâyelere yakın bir yer

verilmiş.

Üçüncü grup ise komik hikâyeler ve fıkraları hâvi (schwanke). Bunlar zamanla en kalabalık grubu teşkil edecek olanlar, zira fıkralar halkın arasında diğer masallardan çok daha fazla kolaylıkla yayılabilirler. Çoğu çiftçilik, balıkçılık, çobanlık, avcılık, inşaatçılık, yemek pişirmek gibi iş ve mesgalelerle ilgili aptal hikâyeleri. Bundan sonraki hikâyeler evli çiftlerle ilgili; kadın ve erkek gibi küçük gruppala ayrılmış. Bu bölümün son kısmını ise yalan, uydurma ve mübaħagaya dayanan avcılık, koca hayvanlar ve bunlara benzer şeyler hakkında.

İste 1910 da hazır olan bu indeks, *Verzeichnis der Marchentypen*, önceki hiç de alâka çeken bir eser olmadı. Aarne, Fin masalları ile ilgili olarak, Oscar Hackman'da Fin-İsveç tipleri indeksü üstine nümune bir ders verdikten sonra, folklor talebeleri bu eserle ilgilenemeye ve değer vermeye başladilar. Birinci Dünya Savaşına rağmen, sekiz muhtelif mem'e ketin indeksi, 1923 de Aarne'nin ölümünden evvel neşr olunmuştu. *Verzeichnis'in* revizyonuna tâbi tutulması da icap ediyordu. Çünkü yeni tipler bulunmuştu. İşte bu revizyon, eşsiz folklor profesörü ve sözlerini buraya kitabından özetle sizlere sundum hocamız Dr. Stith Thompson'a verilmiştir. Zira Aarne ölmüşü, 1926 - 1927 akademik yılında revizyon ve indeksin büyültülmesi işi bitirildi, 1928 yılında *The Types of the Folk-tale* (Masal Tipleri) ismi altında neşredildi. Bu, revizyon indeksin sadece birkaç ilâve ile ingilizceye tercüme edilmesi demek değildi. Muhtelif tatkilerde çıkan yeni tiplerin hiçbirinin atılmasına mukabil, ana indeksteki sadece pek mahalli o'an tipler çıkarıldı fakat ilâve listelere konuldu. Dr. Stith Thompson, Aarne'nin planını olduğu gibi muhafaza etti ve vermiş olduğu tip numaralarına el sürülmedi. Sıfahî edebiyata giren meşhur olmuş, yazılı edebiyat ve Fransız masallarını da bu indekse dahil etti. İlk indeks, vermiş olduğu pek kısa bilgilerle insanı şaşırtabiliyor. Ancak bu hususta ihtisas yapmış kişiler biraz daha râhatlıkla kullanabiliyor: Masalların nerede bulunacağını gösteren bir rehberi

yoktu. Kompleks masalların daha da kolay anlaşılabilmeleri için gerekli izahat ve motiferin analizini de ilâve etti. Bu hususta Belte - Polivka'nın *Anmerkungen'i*, Christiansen'in *Norske Eventyr*'deki izahları Profesör Stith Thompson'a yardımcı olmuştur.

Verzeichnis'de arada bir verilen bibliografik referanslar yerine, sadece Grimm ve Grundtvig numaralarını değil, fakat masal hakkında yapılan bütün etüdlerin, bilhassa Bolte - Polivka veya FF Communications'da çıkan etüdlerin listesini verdi. Hattâ bunların Kızıl Derili ve Afrika varyantlarına temas etti.

Bu revizyonda tekerleme nevinden olan, her yeni kısmı söylemeneden evvelki kısımları tekrar edilen ve bu sayede çok uzayan masalları da unutmadı. Ama bu kısmı bilhassa profesör Archer Taylor 1931 de daha da geliştirdi.

Folklor toplantı ve kongrelerinde arzu edilen şeylerden biri de Doğu Avrupa, Güney Avrupa ve Müslüman ülkelerle, Hindistan'da bütün masalların toplanması ve indekslerinin yapılması. *The Types of the Folktale* ancak Batı Asya ve Avrupa masallarının tasnifinde işe yarayabiliyor. Kızıl Derili, Afrika, Endonezya masalları için ayrı indeksler meydana getirmek icap eder. *The Types of the Folktale*'nın son baskısı 1961 de bazı değişikliklerle folklorcuların istifadesine arzedilmiş bulunuyor. Bu arada son tip numarası boş bırakılan yedek numaralarla 2411'e çıkmış bulunuyor.

Yanılmıyorum, Türkiye için tip-indeksi Türkleri çok seven hocam Profesör W. Eberhard ile P. N. Boratav, Almanca hazırlamışlardır (*Typen Türkischer Volksmarchen*, Wiesbaden, 1953). Bu eserin Türkçeye tercüme edilmesi elbetteki Türk folklorularının sistemli tasnif yapmalarına yardımcı olacaktır.

Bu yazı, Dr. Stith Thompson'un *The Folktale* adlı kitabından faydalananarak hazırlanmıştır.

İzinname, Dua ve Nikâh

Yazar: İshak SUNGUROĞLU

Şahid-i vekâlet : ... Ef. Bin ...

Şahid-i vekâlet : ... Ef. Bin ...

Harc-i izinname 9 kuruştur.

Bir taraftan cehiz yazılırken, diğer taraftan da nikâh işine başlanılmış olurdu ki, bugünkü nikâhlara hiç de benzemezdi. Şimdi evlenecek çiftlerin müstereken imzaladıkları bir beyanname ile kanunu formalitesi tamamlandıktan sonra, yüzlerce davetlinin huzurunda evlendirme memurun karşısındaki koltuklara kurulup, memur tarafından kabulleri hakkında bizzat kendilerine yapılan sorulara: Güle, söyleye «Evet, kabul ediyorum», diye cevap vermelerine hiç de benzemezdi.

Şimdî eski bir nikâh merasimini bütün ayrıntılarıyla anlatmakla çalışmaya:

Yukarıda açıkladığım cehiz yazma ve nikâh kıyma günlerinden birkaç gün evvel, ilgililer tarafından memleketin Kadisina şifahen müracaat ederek bir evlenme izinnamesi istenirdi. Kadi Efendi de mahallelerde imamına hitaben aşağıda örneğini gördüğünüz izinnameyi yazar, verirdi.

Bu konuda tam 86 yıl önceye ait bir vesikayı burada yayımlamayı, tarîh huzurunda nikâh usûllerimizin medeni memleketlerdeki gibi tekâmûle ulaşmasını ifade bakımından önemli buluyorum.

BAKİRE MAHSUS İZİNNAME

Mehr-i Muacel

20 Liray-ı Osmani

Mehr-i Müecel

2 000

Yalnız yirmi liradır. Yalnız iki bin kurus Mezbureye peşin verilmiştir.

Cami-i Kebir İmamı Efendiye,

Badesselâm, inha olunur ki, mahallenizde sakine ... binti ... Efendi nam bâkirin mani-i serisi yoğise işbu talebi olan Efendi binti ... Efendi nam kimesneye velisi izni ve tarafeyn rizâları ve mehr-i müecel-i nizamisi tesmîyesiyle indessühüt akâd-i nikâh eyleyesiniz vesâlem.

Fi Zilhicce 1300

Merkez-i vilâyet kadısı

Vekil-i zevc: Müftü ... Ef. Bin ... Ağa
Vekil-i zevc : ... Ef. Bin ...

Şahid-i vekâlet : ... Ef. Bin ...

Şahid-i vekâlet : ... Ef. Bin ...

Bu izinname, cehiz yazma ve nikâh gündünde davetiler arasında bulunan ma-halle imamına verilirdi. O devirde herhangi bir kadın veya bir kız, erkeklerin yanına başı, yüz açık çıkamaz ve kınaşamazdı. Bu sebeple izinnamede isimleri yazılı kız vekili, yine izinnamede isimleri yazılı iki şahidi de yanına alarak harem daire-sine gider, gelinin bulunduğu odanın kapısı önünde dururlardı. Kızın vekili, oda kapısının arkasında bulunan kızı hitaben:

... Efendiye nikâhinin kiyilmasi için beni vekil ediyor musun? Diye sorunca, içерiden evvelâ hıçkırıklarla dolu bir ağlama sesi işitildi. Gelin kız, bu soruya kolay kolay cevap veremezdi. Nasıl verebilisin ki, bu «Evet», o kızın bütün hayatı boyunca saadet veya felaketinin sebebi olabilir. Bu yaşa kadar büyüdü, yetiştiği bu sıcak ana baba yuvasından kendisi ebediyen ayıracak olan bir «evet» ... Sonra bilmediği, tanımadığı, hattâ yüzlerini bile görmemiş yabancı bir aile içine, huyunu, tabiatını bilmediği bir erkeğin kolları arasına kendi kendini teslim edecek olan bir «evet» ti... Buna kolay kolay «evet» denlemezdi.

Bu yönden gelin kız haklıydı ve göz yaşıları da tam yerindeydi. Aradan dakis-kalar geçer, dışardakiler sabırsızlanırlardı. Gelin kız bir müddet kendisine gelemez, ağlayıp dururdu. Nihayet içerdeki kadınlar israrıyla kurumuş, solgun dudakları arasından güclükle bir «Evet» kelmesi çi-kardı. Bu kelimeyi duşardan iştenler, hemen selâmlık tarafına gelerlerdi; bunun üzerine İmam Efendi ya misafirlerin bulunduğu yerdeveyahut diğer bir odada hususu surette hazırlanmış olan bir minder üstüne diz çökerek oturur, şahitleri (1) sağına ve soluna, oğlan (2) ve kız vekillerini de karşısına alarak, iki elini dizlerinin üzerine koyar, diğerlerinin de aynı şekilde oturmalarını ihtar ederek su şekilde

Şavşat Dağlarından Çoban Türküleri

Yazan: Behçet DEDEOĞLU

Bugün bir hazinenin eşiğindeyiz. Kapılarını asırlar boyu onun yüzüne kapanan devlet ve aydınlarımız, tutukları yolun yanlış olduğunu geç de olsa anlamış bulunuyor.

Bu hazine «halk» deyip, «köylü» deyip, «yaban» deyip elimizin tersi ile ittiğimiz topluluktur. Dağında, taşında, çayırında, bayırında açan binbir renkli, binbir kokulu çiçeklerinin yanında, asırlarca istifade etmesini bilemediğimiz, tadına doyum olmayan kültür, çiçekleri; renkli renkli manzaraları bir halı gibi gözümüzün önüne seren masalları genç kız ve erkeklerin birbirlerine karşılıklı olarak dizdikleri mânileri, koşmaları, türküler, ağıtları ile henüz el dokunmamış bir hazinedir.

Bu hazinenin, bugüne kadar adı az duyulmuş, hattâ hiç duyulmamış bir kösesi Çoruh vadisi. Bu dar arazinin sakinleri ne kadar mütevazı insanlar, ne kadar ağır başlı insanlara, kültür değerlerini de o derece muhafaza etmesini bilselerdir. Bu güne kadar, geçit vermez dağlarımızın birçok ağıtları, koşmaları vardır. Kışın bora, kar, fırtınadan geçilmeyen yaylaların, yazın tadına doyulmayan güzelliği yanında, dillerden düşmeyen mânileri, türkülerı vardır. İşte sizlere Şavşat dağlarının-

tövbe ve istigfara başlardı.

«Esteğfirullah, Esteğfirullah, Esteğfirullah el - Azim el - Kerim ellezi Lâ ilâhe illâ hû el-hayy el Kayyum ve Etubü İleyh ve Eselühütevbete Velmegfirete vel-Hidayete Lena Innehû Hüvettevbürüm.»

İlahî Yarabbi! İlahî Yarabbi! Eğer bizim elimizden, dilimizden ve sair âzây-i cevarıhlerimizden bilerek bilmeyerek kelimeli kûfür, şirk, hatâ, isyan herne ki vâki ve sâdir oldu ise, biz bunların cümlesine tevbe ettik, rücu ettik, peşiman olduk, bir dahî işlememeğe azm-ü cezmü kast eyledik.

Peygamberlerin evveli Hazret-i Âdem, Âhiri iki cihan serveri Muhammedenil-Mustafa sallâllahu alehi vesellem. Bu i-

dan derlediğim, Şavşat dağlarının çiçekleri gibi renkli, onlar gibi her mevsim açtıyan Çoban türkülerinden bir demet:

Yaylânın çimenni
Elinde kuruturum,
Yar dedigin sözleri,
Ölür de umuturum.

Yaylânın çimenninde
Ben bir idim, bir idim.
Ben böyle değil idim,
Sevdahıktan eridim.

Yaylânın çimenninde
Bir kuzumu yediðer,
İstedium Fadimeyi de
Nişanlıdır dediler.

Ey yaylalar, ey dağlar,
Çimen bağladınız mı?
Ben ki gittim askere,
Kızlar ağladınız mı?

Bu dere aka aka da
Dibinde kum kalmadı.
Yar yolan baka baka da,
Gözümde nur kalmadı.

Duman dere yukarıda
Girdi taşın altına,
Kız yastığın yok ise de.
Kolum başım altına.

kisi ve bu ikisinin arasında her ne kadar Peygamberan-ı izâm ve resül-i kiram gelmiş geçmişler ise biz onların hepsine inandık, iman getirdik, haktır ve gerçekтир.»

(1) Eskiden nikâhda, şahitler de öncemli yer ahlârları. Evlenecek çiftlerin sözlerini işitici hür ve mükellef iki Müslüman erkek veya aynı sıfatı ha'z bir erkekle iki Müslüman kadının şahadetleri gerekmektedir. (Mehmet Zihni, Nimet-i İslâm - Kitabunnîkâh s. 16)

(2) Çok tuhaf bir zihniyetle, burada yine karşı karşıyayız: Nikâhta erkek de imamın huzuruna çıkmaz veya çıkamazda, onun da vekilivardı.

Oyunlar ve Eğlenceler :

Silifke'de Arap Oyunu

Yazan : Özcan SEYHAN

Arap Oyunu'nun son sahnesi: Oymak Ağası kesiliyor, karnı sısiyor. Soldaki iki kişinin ilki Arap ve sonraki de Kadıdır.

Sahıslar: (Meydana çıkış sırasına göre)

Arap: Aşağı yukarı oyunun bütün yükü omuzunda olan, gıldırcı, başı sıvırı külâhî, yüzü baca kurumu ile boyalı, elinde keçi derisinden sısrılmış tulum, zil bağlı yırılık pirtik bir kadın entarisi giyili, yalnız ayak, her işe burnunu sokan, yerine göre o nun veya bunun taraftarı olabilen kaypak bir tip.

Efeler: Ayağı civili çizmeli, kıl şalvarlı beli darabulus kuşaklı, yakasız gömlekli, siyah cepkenli, uzun bıyıklı, başı dolaklı, eli büyük kasatalı. (Bu oyunda aynı tip efeden 4-5 tane olur).

Kızlar: Ayakları edikli, uzun entarılı, belleri ince kuşaklı, başları torlu, efelerin sevgilileri.

Kadı: Başı fesli, uzun beyaz sakallı, pal-

tolu, şalvarlı, çizmeli, ağırbâşı, sözü dinlenen, herkesin derdine çare arayan, kahn sesli, eli bastonlu ulu kişi.

Kel Kız: Pis, çırkin, kılıksız ve bakımsız bir kız.

Oymak Ağası: Köyün yönetim işlerinden sorumlu kişi

Uşak: Oymak ağasına hizmet eder.

Sağlıkçı: Oymaçın sağlık işlerine bakan halk hekimini, doktor.

★

Arap oyunu, özellikle Silifke'nin Kasabaklı, Demircili, Karaböceği, Türkmen, usağı, KeşitTürkmenli, Ayastürkmenli, Boynuçeli, Sarıaydım gibi yerleşik Türkmen köyleri arasında görülen bir Türk köylü meydan oyunudur. Çokça, geceleyin düğünlerde oynanır. Hele o düğünde esaslı bir «Arap Oyunu» yapılacağı haberleri yayıldığında, çevre köylerden duyan kadın

- erkek konuklar dolar düğün meydanına.

Oyunda rol alan kişilere son derece değer verilir. Kostüm ve makyaj içinde oldukça titiz davranışır. «Bu bir atá yâdigârıdır.» diye oyuncunun aslı olduğu gibi ortaya konmaya çalışılır, bir kusur yapılmamasına çok dikkat edilir.

Öyle sanıyorum ki, Arap Oyunu, Türk kültüründe başköşeye konulan bir anıt gibidir. Nasıl bir opera, güzel sanatların bütün kollarını bünyesinde toplayorsa, Arap Oyunu da Türk köylü sanatının her türünü içine alır. Örneğin; müzik, raks, konu, kostüm, makyaj vb. unsurlar, bu oyuncunun yapısını meydana getirirler.

Asıl bu ulu temşanın bizi düşündürmen yönü, Türk ulusunun çok eskilere gitmen bir ilkel tiyatro kültürüne sahip olduğunu göstermektedir.

Hiç unutmam, bir gün Demircili köyüne gezmeye gittigimde, bu oyun hakkın da hayli sohbete dalmıştık, hatırı sayılır bir yaşı; «Ülen çocuklar, düğünün birin-

Efe'erin meydana ilk gelişti ve tekerleme okuyusu. Arka dakiler efelerin sevgilileridir.

de ölmenden, bana bir Arap Oyunu oynayıverin e mi», diye söyle karşıtı. Hep birden sesimizi kestik, yaşlının bir ömrü dolu gözlerine baktık. Belli idi ki, çok eski yılların ötesinden eğitilegelen Türk ruhunun gerçek varlığı yaşıyordu o bakışta...

Bilindiği üzere Arap Oyunu, yurtaç yayındır. Orta Asya'dan Anadolu'ya yerleşmede konduğu yörenin özelliklerine uymuş ve türlü varyantlar halinde belirmiş, belki de ashından ayrı şekillere girdiği olmuştur.

O Y U N :

Oyun başlamadan önce, ortaya «Meydan Ateşi» yakılır. Seyire gelen kadın - erkek, genç - ihtiyan, çoluk - çocuk meydan çevreler. Oyunu oynayacak kişiler ise kendilerine özgü kostümlerini giymek ve makyajlarını yapmak üzere, uzaktaki özel çadırlarında hazırlanmaktadır. Bir yandan da çalgıclar sanki bir sahne uvertürü正在演奏着 gibi, seyircileri oyun havasına sokarlar.

Artık çadırlarda oyun hazırlıkları bitmiştir. Önce Arap, eteğinin ucuna takılı zilini çala çala ve eli tulumlu, bağıra bağıra meydana girer. Eğer meydanı daralmış bulursa, tulumunu seyircilerin ayaklarına vurur, korkutucu hareketler yapar ve meydanı genişletir.

Meydanı boş bulan Arap coşar, girtağından korkunç sesler çıkarır, yere yatar kalkar, olmadık maskaralıklar yapar, seyircileri güldüre güldüre çatlatır. Ortalıkta bir telâş, bir heyecan, alabildiğine gider... Derken tam bu sırada kızları ile birlikte efeler görkemli bir tavırla meydana girerler, söyle bir dönüş yaparlar ve dururlar. Efelerin başı, sağ elini kaldırır, çalgıcıları durdurur, sert ve tok bir sesle: «Bu köyün yarı ak sakallısı kim?» diye sorar. Topluluk içinden oymak ağası kalkar: «Hes geldiniz, bir emriniz mi var?» der ve efelerin yanına yaklaşır. Efebaşı: «Biz Aydım'dan gelip Antalya'ya geçiyorduk, şurada bir düğününize rastladık, müsaadeniz olursa biraz oyun oynayacağız.» der ve dilekleri kabul edilir. Yalnız efebaşı oyuna başlamadan önce, topluluğa, i-kaz yolu söyle bir söz söyle: «Yanımızdaki kızlara topluluğunuzdan kimse göz

ARAŞTIRMALARI :

koymasın». Hattâ bununla bile yetinmeyen efebaşı:

«Bize derler Aydm efesi,
Kiçinizden alırız nefesi,
Keseriz, biçeriz,
Ya terse (gübreye) şış gibi geçeriz
Ve karşı gelenden kaçarız,
Domatesi doğrar
Patlicana biçak atarız.
Bizde öyle cesaret var ki,
Bir çuval soğan kabuğunun altından kal-

Kızlara göz atanın icabına bakarız,
Bu erkeklik bizim aslımızdan gelmediir.»

Diye bir tekerleme de okur ve iki el silâh atar, hemen oyuna başlanır. Geri kalan oyunculardan kadı ile arap da meydana girerler ve bir kenarda güreşirler. Artık meydan dolmuştur, seyirciler oyunu ilgi ile izlemektedirler.

Efeler oyun oynaya oynaya yorulur, dinlenmek üzere bir tarafa otururlar. Oyna devam eden kızların arasına kadı ve arap da katılırlar. Kızlara göz koyan arap ile kadı, efelelere sezdirmeden kızları elde etmeye çalışırlar ve «Hanginiz sesimizi sesinize uydurabilerseniz, onu alacağız», şeklinde pazarlığa girişirler. Sesi sese uydurma içinde hayli çaba gösterildiği halde bir türlü anlaşamazlar, araları açılmıştır. Bu kızgınlığın üzerinde arap ile kadı, efelelere ayak izlerinin toprağını alıp alıp, yere çalarlar ve «Efeler, yeri bize kaldı», gibilerden söyleşen dururlar. Bu sözlere alınan kızlar «Efeler, efele!» diye bağırırlar. Biçağını çekip gelen efeleri görüren kadı ile arap, korkularından kaçacakları yeri şaşırırlar. Kızlar gene oynaya devam ederler. Kızların emniyette olduğuna inanan efeler, bir ara kendi álemlerine dalarlar, uyuşklarlar. Bu durumdan faydalanan seyircilerden birkaç kişi, kızları kaçırırlar. Biraz sonra kendilerine gelen efepler, kızların nereye gittiğini birbirlerine sorarlar ve kaçırıldığını anlamaları üzerine arabı çağırırlar: «Git şu kızları bul getir!» diye emrederler. Arap, kızları aramaya koyulur. Ayrıca arabın burnunda müthiş bir koku alma hassasi da vardır. Yerlere eğilir, topluluğun içini gezter, kızları bulmaya çalışır. Kızların bulunduğu yere yaklaşıkça kokusunu alır ve köpek

Resimde, Efelerin kızlara birlikte oynamaları görülmektedir.

gibi havalar, kızların o kesimde olduğunu efelelere bildirir. Bu arada kızların kaçırıldığından memnun olan kadı ile kel kuş, yerde «Çop Gömmesi» oynarlar.

Artık arap, kızları bulup getirir. Efelelere pek kızgın tavırla: «Siz bizi neye bırakınız?» diye kızları sorguya çekerler. Kızların başları öne eğiktir, kıkış sesle «Oymak ağası bizi başkalarına sattı», diye cevap verirler. Bu duruma öfkelenen efeler, oymak ağası ve sağlıkçıyı buldururlar. Nihayet kızlara iliştiği muayene sonucunda öğrenilir. Oymak ağası muayene sırasında kendini kurtarmak için sağlıkçının cebine para koymaya çalışır, fakat her şey boştur.

Artık suyu kesinleşen oymak ağası, efepler tarafından meydana çekilir. boynu kesilir, karnı sıyrıılır, derisi yüzülür ve ceset bir tarafa kaldırılır atılır.

Efeler tekrar zeybek oynamaya başlar ve oyun da böylece sona erer.

Musiki Konuları :

Musikiin Doğusu ve Eski Türklerde Musiki

Yazan: Faik AKÇİN

Musikinin temeli üç ilkeye dayanır. Bu üç sözcüğün baş harfleri S ile başlar. Ses, Söz, Saz... Denilebilir ki musiki insanlıkla bir doğmuştur. Daha yazı, kazi, lâfi yokken, ses vardı. Söz ne kadar yakıcı, avlayıcı, gereğinde yıkıcı ve iğneleyici ise, ezgi o denlî yapıcı, çekici, dirilici ve coşturucudur, lâfin kâsası büyüleyici ve Tanrısaldır. Musiki bireye esinlik, topluma esenlik verir. Kişi, bahar demez, gece, gündüz bilmez. Bu tinsel (ruhi) duyuş ve istek en ilkel oymaktardan tutundan uygar uluslara deðin yayılmış, benimsenmiştir.

Müzik dirimin çekirdeği, insanların tohumu, tabiatın özüdür. Esk Çinliler söyle derlermiş: «Nereye düzen, doğruluk, kardeşik varsa, orada ruhları birleştiren aksoy musikinin sesi işitilir.»

Ne kadar doğru, ne tazel söz. Zerdüşt dinindeki ateþ tapan Hindilerin bile âyinlerini türkülerle yaptıkları, geçmişte bütün acun uluslarının tapınaklarına çeşitli sazlarla musikinin girdiği, bir temel taşı olduğu gerçek olaylardandır.

Türklerin arap ve acemlerden ayrı ola rak bir musikileri vardı. Sesle okudukları musikiye Yir - Dôle denildi; tam Fransızca Chant'ın karşılığıdır. Kalmuk Türklerinin tapınaklarında müzik araçlarından «Kengerke» adı verilen büyük davul, «Biva» adlı 4 telli kemence: «Besinkur» denilen kemikten yapılmış tiz, güzel sesli Fransızların «Chalameaux» dedikleri düdük ve yine fransızca «Cymbal» karşılığı «zeng» adı zı ile «zur» dedikleri üç delikli flava ta çalanındı. Eski Türkçemizde ses, ahenk, beste dizin yazılarda ölçü, yilda bir kez kentte yapılan eğlenceli destan anıtlarına gelen «Köç - Köy» diye bir sözcük vardır ki çeşitli musiki araçları ile yapılan şakımlardır. Bu kögler daha çok uşak neva, buselik gibi bahadırlığı kamçılayan makamlar da görüldür. Tümünün doktrineri, metodu, edası belli idi. Herhalde Türkler arasında daha İslâmlığı benimsemeden önce dinsel bir musikiden başka kutsallık özgürlüğünü bırakarak tam etsetik

bir nitelik almış baskaca bir musiki de vardı. Bu köglerin sayısı, yılın günlerine eşit olmak üzere 366 olup her gün Hakanın önünde bunlardan birinin şakması protokol gereğindendi. Yalnız bunlardan dokuz tanesinin her gün ötmeleri yerleşmiş törelerindendi. Çünkü dokuz sayısı Türk ve Moğollarda kutsal sayılırdı.

İslâmiyetten önce eski Türklerin ulusal sazi Kobuz idi. Dinsel âyinlerde kulandıkları en eski musiki aracıdır. Atilâ, Selçuklar, hattâ Osmanlı ordularında, Hakan saraylarında ayrıca kobuzcular vardı.

Hicretin sekizinci, dokuzuncu yüzyıllarında yetişen İslâm musiki yazarları kobuz ozanı, kobuzu rumî diye iki türlü kobuzdan söz açarlar.

Ozanların kullandığı kobuz bütün telli aygitlardan (âlet) daha uzun saphı bir kâseye benzer ve üç kırışı (veter) idi. Ozanlar oğuzname, destan ve öyküler ni bununla öttürür şakıtlardır. Kobuzu rumî ise beş telli ve daha çok uda benzer bir yaraçtı (âlet).

Üstat Rıza Tevfik merhum: «Musiki Allahım kulularına hitabıdır» der. Onun girmediği yer, ulaşmadığı varlık yoktur. Büttün dinleri içine almıştır. Kafa, el, ayak, her çeşit çalışmalarımızın zevkî; günlük işlerimizin güven ve başarı ile bitmesini istiyorsanız, kobuzlarınız yol dasınız, öncümüz olsun. O, yorgunluğu, bitkinliği gidertir. İçe, duşa neşe yayar. Sevgi saçar; ruha dingilik, tazelik katar. Yavrusunu uyutmak mı istiyorsunuz? annenizin o tatlı nenhileri kulagınızda çınlamıyor mu? Hastanız mı var; üzüntülü müsünüz, müziğe başvurun. G. şifa ve devâ kaynağıdır. Tasalarınıza, acılarınıza ortak olur. Batı ülkeleri. Hastaneleri, hastalarının sizalarını dindirmek, morallerini pekiştirmek üzere müzikle iyileştirme yolunu tutmuşlardır. Savaş alanlarında ordunun moralini yükseltmek, erlerinince duygularını depretmek, yiğit çerilerin atalar andacı saldırış güçlerini kamçılayarak yağıları (düşman) dağıtmak, ye-

Folklorularımız :

Kerim YUND

Yazan: Bora HİNÇER

İlkokulu dördüncü sınıfa kadar Silifke'de okumuştur. Beşinci sınıfa Dörtçöy ilçesinde başlamış, Maraş Pazarcığında bitirerek ilkokul diplomasını almıştır. Ortaokula Silifke'de başlayıp burayı bitirdikten sonra, İstanbul Bahçeköy Orman Atmelihâyer Mektebine girmiştir, buradan Orman Mühendis Muavini diplomasını almıştır.

Doğumu :

1912 yılı Mayıs ayında İçel'in Silifke İlçesinin Saray mahallesinde 7. sokak (Çaylak sokagi) 12 numaralı evin üst katında doğmuştur.

Lakaplarına, «Kerimçavuşlu, Kerimçavuşlar, Borucukerimler» denir. Bu ailenin kökü «Senir» köyündendir. Oraya da Anamur'daki Tekeliler'den gelip yerleşmişlerdir.

Tahsili :

nilgiye uğratmak mı istiyorsunuz? Geleneksel Mehter Takımını öne, ileriye sürünen Daha ne gibi bir dileğiniz var? Yücelmek, Ulu Tanrıya yaklaşmak, yakınlaşmak, uçmaça (Cennet) girmek mi? «Antonik musiki önderiniz olsun. Ulu Yalvac, Tanrı'nın sevgilisi Hazret-i Muhammet musikiden güzel seslerden çok hoşlanır, derin haz duyar. Zaman zaman has mîazzîn Bilâl-i-Habeşîyi alır, yalvaçlığa ulaşlığı yakınındaki dağa çekilir, ona ezanlar okutur, ilâhiler söyleter, böylece kendinden gecerek dinler, dinlerdi.

Şimdi insan oğullarını bir yana bırakalım. Yabani hayvanlardan, ağu saçan korkunç boğaları, yırtıcı parsları olduğu yerde mihlâyip uyusturmak mı istiyorsunuz? musikiyi silâh olarak kullanabilirsiniz.

Dahası var, boyunu bükmüş, sararını solmaya yüz tutmuş bitkileri diriltip sulamak, hoş kokulu çiçekleri yesertmek, onlara can vermek mi istiyorsunuz?

Sesinizle sazinizi baş uçlarında öttürünüz.

İş, güclü sarsılmaz bir ira (irade) ile bunu yapabilmekte, uygulamaktadır...

Kerim YUND

tir. Daha sonra yedek subay okulunu da bitirerek süvari üsteğmenliğine kadar yükselemiştir. Ankara'da Gazi ve Atatürk Liseselerinden ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden diploma almış, avukatlık statüsü da yapmıştır.

Medeni durumu:

Kerim YUND, 1942 yılından beri evli olup, ikisi oğlan, biri de kız üç çocuğu vardır. Bakırköyde Şükran Çiftliği sokak, Güll Apt. 6 sayılı kendine ait dairede oturmaktadır.

Memuriyeti:

1934 yılından beri Tarım Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü işkâlatunda çalışmaktadır. Son görevi, İstanbul Orman İşletmesi avukatlığıdır.

Sosyal çalışmaları:

Kerim YUND, birçok derneklerin üyesi, yönetim kurulu üyesi, başkanı, kurucusu olmuştur. Ermenek Çağlavân Sıçr Kulübü başkanlığı, Türk ve Ormançilar Kulübü başkanlığı.

Cemiyeti yönetim kurulu üyesi, Ankara Halkevi köycülük kolu üyesi, Ankara İçel Yüksek Tahsil Derneği yönetim kurulu üyesi, Türk Dil Kurumu üyesi, İstanbul Yeşil Türkiye Ormancılar Cemiyeti başkanlığı, Bakırköy Ortaokul Koruma Derneği yönetim kurulu üyesi, Bakırköy Lisesi Koruma Derneği başkan vekilliği, bu derneğin kuruculuğu, Türkiye Ormancılar Yardımlaşma Derneği üyesi, Türkiye Harsı ve İctimaf Araştırma Cemiyeti yönetim kurulu üyesi, Türkiye Muallimler Birliği yönetim kurulu üyesi, Türk Folklor Derneği yönetim kurulu üyesi, Bakırköy Türk Kültür Derneği kurucusu ve başkanlığı, Sarıay Derneği yönetimi kurulu üyesi, Tevfik Fikret Derneği üyesi, Türkiye Folklor ve Etnografya Derneği üyesi, Türkiye Şarkiyat Derneği üyesi.

Kerim Yund'un konuşmaları:

Kerim Yund, çalıştığı topluluklar arasında zaman zaman yaptığı konuşmaları, konferanslarla da tanınmıştır. Bunları çögünün konusu ormancılık, halk eğitimi, folklor çevresindedir.

Yayınları :

İlkokulun üçüncü sınıfında iken şiir yazmaya başlayan Kerim Yund, 1930 yılında ilk yazısını yayınlamıştır. Bugüne kadar da yazı yazmak, kitap çıkarmaktan geri kalmamıştır. Yüzü aşkin gazete ve dergide bine yakın yazı ve şiir çıkmıştır. Yund'un «1952 yılı sonuna kadar gazete ve dergilerde çıkan vazı ve şirlerinin fihristi» adlı dactilo ile yazılmış ve ciltlenmiş beş nüshalık eserinin bir nüshası Millet Kütüphanedede bulunmaktadır.

Kerim Yund'un kitap olarak çıkan eserleri: Kokulu Çan (şair: 1940), Savaş Türküleri (şair: 1942), Ağaç, orman üzerine atasözleri ve açıklamaları (1944), Prehistorik ve İlkçağlarda Türklerde Ağaç Medeniyeti (1947), Çocuklara Tabiat Hikâyeleri (1948), Orman (şairler: 1949), Hoca Ali Rıza Hayatı ve Eserleri: (1950), Yeşil Türkiye Dergisi (1951), İçel Antolojisi (1952), Çamkese Böceği (1952), Ordu ve Orman (1954), Ağaç ve Orman Üzerine Doğru ve Öz Sözler (1954), İçel'den Yapraklar (Zeyne-1954), İçel Dağlarından Şiirler (1954), Türkiye Orman Ummum

Müdürleri Albümü (1959), İstiklal Marşı Bilgisi (1961), Silifke Türküsü (1961), Kerim Yund ve Eserleri (1961), Turizm Bakımından Silifke (1966).

Kerim Yund'un Folklor Çalışmaları:

Kerim Yund, folklor bakımından zengin ve renkli bir bölgenin çocuğudur. Daha 1926 yılında ilkokul öğrencimi yaparken, derlemelerine başlamış, bu yolda topladıklarını zaman zaman yayınlamıştır. «Türk Folklor Araştırmaları» dergisi ile olan münasebeti yüzüncü sayılardan sonra kurulmuş olup, o günden bu yana dergide etüdleri yayınlanmaya başlamıştır. Dergimizde çıkan yazıları şunlardır:

Sayı: Sayfa: Başlık:

103-1636 Silifke Folklorunda Kıbrıs.

117-1900 Silifke dolaylarında orman bitkileri üzerine araştırmalar.

122-1989 Gün adları

130-2139 Türkiyede Hıdrellez

133-2209 Silifke dolaylarında yer adları

138-2303 Silifke'de adalarla ilgili gelenekler ve inançlar

141-2365 Silifke ve Türk folklorunda Cezair

144-2436 Çetrevli köyünün adı dolayısıyle

150-2605 Kâğıt kürek deyimi dolayısıyle

153-2688 Silifke'deki kınanın düşündürdükleri

155-2761 Silifkenin kültür iklimi

158-2827 Atasözleri üzerine bir araştırma (bk: sayı 202'ye)

166-3050 Ali Rıza (Yalman) Yalın'ın Maarif Mecmuası, Çınarlı'daki yazıları.

170-3181 Türk Hukuk Folkloru üzerine

174-3292 Silifke'de Mucuk

177-3385 Kıbrısta Türkler

183-3554 Uğur böceği ve folkloru

186-3623 Kenger ve Silifke'de kenger kahvesi

190-3731 Silifke'deki Kürt köyünün adı

197-3937 «Ölüyün Körü» deyimi dolayısıyle

202-4072 Atasözlerinde Değişmeler (bk: sayı 158'ye)

Kerim Yund'un folklor arşiv'i oldukça zengin olup, bilhassa Atasözleri Silifke,Ormancılık, hukuk ile ilgili konulardaki toplamaları önemlidir.

Posof'ta Mal ve Davar Adları

Yazan: Cemender ARSLANOĞLU

ya dişi olsularına, doğurma ve kullanım yıllarına göre de adlanırlar.

ATLAR: Aygır (ayır) veya yabi (iğdir) için bir - binek (uç-yaşında) iki - binek (dört-yaşında); kısıraklı (kısırak) iki - tay anası, iki - tay anası... denir. Küçükleri için kırık (kırık: süt-emen), tay, taylakh, at (binilir veya koşulur çağrı tay, taylakh, at (binilir veya koşulur çağrı üç yaşında).

SİGİRLAR: Yavru için puçi, buzak, dana, yoz; erkekleri için tosun, gemilik, buga, öküz. Öküz yaşı: Bir - harman, iki - harman; dişiler için: Düğe, inek. İnekler: Bir-dana anası, iki-dana anası... gibi.

ÇAMUŞLAR: (mandalar): Kotik (süt-emen), gedeck, çamus (hepsine, «su-sığırı» da denir). Dişi - çamuşun yaşı bir - gedeck anası, iki - gedeck anası... gibi. Erkek - çamuşunki bir - harman, iki harman...

KOYUNLAR: Yavrusuna kuzu, bir yaşındakine toklu, sağrı olmayana yoz, erkek ve dişi hepsine davar; dişine: bir yaşındakine şısek, iki yaşındakine koyun; erkeğine erkek, iğdiriye burukh, damızlığına koç; koyunun yaşı için bir kuzu anası, iki - kuzu anası; koçlarındaki «katim» (asma); yılina göre bir - katim, iki - katim, diye anılır.

KEÇİLER: Yavrusuna kidik, kidan, oğläh; dişisine çebiç - çebiç: erkeğine korut; erkeğin burulmuş (iğdiri edilmiş) otelanına ergeç ve damızlık bırakılanına teke; erkek ve dişi hepsine geçi veya keçi denir. Yaşları için de dişilere bir - kidik anası, iki - kidik anası; erkekler için bir - katim korut, iki - katim korut veya bir - katim teke, iki - katim teke... denir.

Posof'ta büyükbaş - hayvanların döllenmesine «hogür - alma» veya «hogur'unu alma» denir; hogür mevsimi Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Bunların doğumasına; kısıraklı kulunlama, inek için buzaklılama denir; mevsimi Nisan, Mayıs, Haziran aylarıdır. Küçükbaş - hayvanların döllenmesi, «koç - katımı, koç - ayı» da denilen Ekim ortası ile Kasım ortasına得分en geçen zamandadır. Bunların doğumasına kuzlama denir.

a) Hayvanların Diğer Görünüşlerine

Göre Adları :

At, Öküz - İnek, Çamus (manda), Davar - Koyun, Keçi'nin renklerine göre anıldığı sıfatlar: ak renkliye, sedef; kumruyu, mor, kinalı; boz - kül renkliye marmal; karaya arap; gözlerinin kenarı siyaha, karagöz; beyazlıya alagöz; beyazla başka renkten karışık olana alaca; alnında ak akitma olana nikor ve başka; kuyruğu kısaya kuta; kulağı yarırm veya kesik gibisine kura; boynuzu gözlerine doğru aşağı ve başına yapışık gibisine peleş (inek veya öküz); boynuzu yukarı ve hilâl - ay gibisine, çardağ ve çegal; uzun yeleli ata, yalli ve saçlı; bacakları alaca ata alapaça.

b) Hayvanların Yaşamına ve Cinslerine Göre Adları :

Genel olarak hayvanların yaşları, ağ - zındakı dişlerinden anlaşılsa da, erkek ve

İznik Gölü'nde Balıkçılık

Yazan: Dr. M. Kemal ÖZERGIN

- Derlemenin konusu: İznik gölü'nde balıkçılık
- Derlemenin bölgesi : İznik kasabası
- Derlendiği yer ve tarih : İznik 26 Temmuz 1963

- Derleme şekli : Soruşturma usulü ile
- Bilgi veren : Balıkçı Hasan Nese (âile lâkabı: Efe-oğlu), 65 yaşında erkek, az okur-yazar, mesleği balıkçılık, aslen İznikli.

1. İZNİK GÖLÜ'NÜN BALIKÇI TAKVİMİ

İznik gölü'nün balık cinslerine göre avlanma takvimi şöyledir:

- Her mevsim 12 ay süre, Levkit balığı.
- Her mevsim, 12 ay süre, Kızılkanat balığı.
- Her mevsim, 12 ay süre, Mercan balığı.
- Her mevsim, 12 ay süre, Kaya balığı.
- Her mevsim, 12 ay süre, Yılan balığı.
- Her mevsim, 12 ay süre, Kanavida.
- Şubat - Nisan, 3 ay süre, Tikenlice balığı.
- Şubat - Mayıs, 4 ay süre, Akbalık.
- Mart - Mayıs, 3 ay süre, Gördek balığı.
- Nisan-Mayıs, 2 ay süre, Sazan balığı.
- Mayıs, 1 ay süre, Yayın balığı.
- Mayıs - Temmuz, 3 ay süre, İlik balığı.
- Mayıs - Temmuz, 3 ay süre, Karabalık.

II. İZNİK GÖLÜ'NDE KULLANILAN AV ÂLETLERİ

- Seyyar ağ (buna Fanyalı da derler). Bununla Sazan b., Akbalık (bazen), Levkit b., Kızılkanat b., Karabalık, Mercan b., Kaya b., Kanavida avlanır.
- Irip. Bununla Sazan b., Yayın b., (sadece Mayıs ayında), Akbalık, İlik b. avlanır.
- Olta. Bununla Yayın b. avlanır.
- Saka (buna Kasnak veya Davul da denir) İstanbul'da istakoz avlamada kullanılan sepet gibidir. Bununla Yılan b. avlanır.

- Sepet. Bununla Akbalık avlanır.
- Ufak sepet. Bununla Tikenlice b. avlanır.
- Torba. Buunla Gördek b. avlanır.

III. İZNİK GÖLÜ'NDE TUTULAN BALIKLAR

- Sazan balığı : Ağırlığı 0.5 - 13 kg arasında olur. Gölün kasaba yönündeki Taşlık tarafında tutulanlar sarı renkli ve lezzetli, Bataklık tarafında tutulanlar ise siyah renkli ve tatsız olur. Yılın Nisan ve Mayıs ayları süresince avlanır. Bunun avında ırıplar veya seyyar ağ (fanyalı) kullanılır.
- Yayın balığı : 250 gr. ile 150 kg. arasında olur. Gölün her tarafında ve her mevsimde avlanır. Avlama oltası ile olur. Sadece Mayıs ayında ırıp ile tutulur.
- Akbalık : Buna «Göl kefalı» da derlerler. 0.5 - 3 kg. arasında değişir. Gölün her tarafında bulunur. Akbalık, yumurtlamak için göle akan sulardan içeri girer. Yavrusu yedi günde yumurtadan çıkar. Yılın şubattan Mayıs sonuna kadar olan devresinde tutulur. Balık beyaz renkli olup, sırtı mavicidir. Sepet ve ırıp ile, bazen de ağ ile tutulur.
- İlik balığı : Ağırlığı 50 gr. kadar olur. Gümüş balığı'na (İstanbul) benzer. Gölün her tarafında, ancak çok olarak Taşlık bölgesinde bulunur. Yılın Mayıs - Temmuz ayları süresince avlanır. ırıp kullanılır.

- Gördek balığı: 60-100 gr. ağırlığında olur. Gölün her tarafında bulunur. Akar sulardan içeri girer. Balıkçı deymince «avanak bir balıkta» torba ile tutulur. Yılın Mart - Mayıs ayları süresince avlanır. Bu balıkta çiroz yapılır.
- Levkit balığı : Ağırlığı 50 gr. ile 1 kg. arasında değişir. Gölün her tarafında ve her mevsimde avlanır. Seyyar ağ ile tutulur.
- Tikenlice balığı : Buna «Gölün hamisi» de derler. 10 - 15 gr. ağırlığında olur. Gölün her tarafında bulunur. Özellikle uzak yerlerinde çıkar. Yılın Şubat - Nisan süresinde avlanır. Avında ufak sepet kullanılır.

RefahİYE Folkloruna Toplu Bakış

Yazan: Bahattin SEKER

Saya geldi sakının
Yağ külegine dokunun
Ak koyunun bokunu
Kına diye yakınnı.

Üç aylar: Üç ayların (Recep, Şaban, Ramazan) başlangıcında köylerde «Biş» denen bir hamur işi yapılır. Helva yapılır, fakire fukaraya dağıtılr. Bu, ramazanın geldiğini muştulamak gayesini güder. İhtiyarların bazıları üç ayların çoğu günlerini oruçlu geçirirler.

Yılbaşıını kutlama şenlikleri: Yılbaşında Refahije'nin köylerinde «KÖMBE» adı verilen ve ocakta külé gömülmek suretiyle pişirilen bir hamur işi yapılır. İçine yılbaşı akşamına mahsus olmak üzere para, düğme konur. Para, kömbe yenirken kimin dişine dokunursa, sofrada büyükler, «Devlet opun başında» derler. Bu sebepten dolayı o akşamki yemeklerini büyük bir iştahla yerler. Aman bana rastlıyacak, diye. Ama son zamanlarda medeniyet işkalarının her tarafa sıçramasıyla bu töre yavaş yavaş kaybolmak temayınlundedir.

Çünkü yeni yetme köy gençleri, sindi artık içki ve kumar oynamakla yeni yıl kutlamaya başlamışlardır.

nur. Her mevsimde avlanır. Seyyar ağ ile tutulur.

12. Yılan balığı : 1 - 5 kg arasında ağırlığı olur. Yılanca benzer. Karaya çıkıp, sürüner. Rutubetli arazide bir hafta yaşayabilir. Daha çok gölün bataklık kısımlarında bulunur. Yılın her mevsiminde bulunur. Avında saka kullanılır. Yılan balığı, şimdi İznik gölü'nde çok azalmış olup, hemen-hemen görülmemektedir.

13. Kanavida veya Kerevit : Karides'e (İstanbul) benzer. Ağırlığı 20-150 gr. arasında değişir. Gölün taşlık tarafında bulunur. Yılın her mevsiminde avlanır. Seyyar ağ kullanılır.

Yukarıda anılan balıklardan 1 -den 7 numaraya kadar olanlar nisbeten çok avlanır, fakat diğerleri (8 - 12 nr. lar) az ve nadiren tutulur.

Esnaf Loncalarının Piri : Ahi Evran

Yazan: Ziya KILIÇÖZLÜ

Bu yıldan fazla bir zamandan beri bir Türk yurdu olan Kırşehir, halkın gayreti, hürriyet ve medeniyet askı, insanlık duygusu ve kahramanlığı ile bir tarih incisi olmuştur.

Cacabey Medresesinin ilmi, Âşık Paşa'ların, Gülgâh'ı'ların milletine benlik veren şirleri, Orta Asya medeniyetinin ve zafer otaqlarının hâtarasını ebedileştiren kümbetleri, Türk kahramanlığının taşlarda dile gelen destanları ile Kırşehir tarihi bir asalete sahip olmuştur.

Bu asalet yapısının başımarların dan biri de Ahi Evran'dır. «Anadolu ahilerinin piri olan Ahi Evran, Selçuklu İmparatorluğurun zayıfladığı sıralarda Horasan'dan Anadolu'ya geldi. Türk sanat erba binin mürşitliğini ve pîrligini yaptı. Asıl adı Şeyh Mahmut Nasreddin'dir. Nerede ve ne şekilde tahsil gördüğü henüz meydana çıkarılamamıştır. Ancak Kırşehir'de bulunan ve 1278 tarihinde tanzim edildiği anlaşılan bir vakıfnâmeden Ahi Evran'ın 13. asır ilk yarısında doğduğu ve 14. asır ortalarında öldüğü anlaşılmaktadır.

«Ahi Evran, Selçuklu Sultanı İkinci Alâeddin Keykubat zamanında Gülgâh'ı, yanı Kırşehir'e gelmiş, burada bir ahi zâviyesi kurmuştur. Bu kudretli şahsiyet, bütün Anadolu ahilerinin şeyhi ve piri olmuştur. Ahileri irşâda başlayarak kısa zamanda şöhreti bütün Anadoluyu sarmış, ahilik her tarafta kuvvetlenmiş, bilhassa debbağlar, Ahi Evran'a fazlaca gönül vermişlerdir.

Ahi Evran, Kırşehir'de yerlestiği zaman, Kaya Şeyhi namile maruf Şeyh Sâlih ve Hacı Bektaş Veli ile Gölhisar'da sık sık buluşup konusurlardı.»

Ahi Evran'ın sanatı debbağlık idi. Mûritlerinden Ahi Süleyman, debbağlığı Orta Anadolu'ya yaymıştır. Şair Gülgâhı, Ahi Evran hakkında şu şiri yazmıştır:

Ahi âlemde Ahi Evran'dı
Kim kamu ahilere sultandı
Kim kamu beyler katında kuşdu
Gelmedi onun gibi sahip kadem

Ol kim adı dünyayı tutmuştu.

Diyे onu övmüştür. Başka bir şair de manzumesinde, cömertliğini şu misralarla belirtir:

Sofra dökmekle hoş idi başı
Zerde, piring, ah piring idi aşçı
Sofraya haftı üzüren ol idi.

Ahi âdet'ne göre, sofra herkese açıktır. Cömertlik, ahiliğin en büyük vasfıdır. Ahi Evran'ın altı düsturu vardır:

1 — Elini açık tut, 2 — Sofrancı açık tut, 3 — Kapını açık tut, 4 — Dilini bağlı tut, 5 — Gözünü bağlı tut, 6 — Belini bağlı tut.

O, insanları saadete götürecek esasları da şöyle anlatır: Hırslık kapısını bağla, cömertlik kapısını aç. Zulüm ve kahr kapısını bağla, iyilik kapısını aç. Hırs ve hava kapısını bağla, hoşnuttuk ve kanıklık kapısını aç. Tokluk ve lezzet kapısını bağla, saadet ve mutluluk kapısını aç. Faydasız ve saçma söz kapısını bağla, Tanrı'yi anıp güzel sesle okuma kapısını aç. Şeytanlıklar kapısını bağla, ilâhî kapilar aç.

Ahi Evran, 93 yaşında iken Kırşehirde hayata gözlerini yumdu. Ölümünün 1333 milâdi tarihinde olduğu tahmin edilmektedir. Ahi Evran'ın ölümünden bütün Anadolu halkı müteessir oldu, Gülgâhı onun ölümü için:

Doksan üç yıl dünyada oldu tamam
Ne helâl önünden geçti, ne haram
Dedi.

Ahi Evran'ın türbesi Kırşehir'de, kendi adı ile anılan mahalededir.

İşte, asıllarca önce 32 esnafın piri olan Ahi Evran, kurduğu teşkilâtlâ esnaf ve sanatkârı bir meslek ahlâkı etrafında toplamış, işsizlere iş bulmuş, yuvaları şen lendirmiş, insanlığa mutlu yollar göstermiştir. Ahi Evran'ın etkisi zamanımıza kadar gelmiştir. Esnaf birlikleri, küçük esnaf ve sanatkârlara yardım kooperatifleri onun fikirlerinden ilham almıştır.

Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Millî Folklor Enstitüsü Müdürü

oyun türkülerine verilen genel ad.

Kirk Vezir Hikâyesi; Bir çergeve hikâyeye içinde kirk hikâyeden meydana gelmiş ünlü bir masal — hikâyeyin adı.

Kissa; Aşılık dersi çkarılan ve konuşma sırasında söyleyen kısa hikâye.

Kissahan; İkr, Meddah.

Kızılıbas; Şâh Ismail'e uyandır. Başlangıçta kırmızı külâh giyiklerinden bu ad verilmiştir. Tarikatier içinde önemli yer tutar.

Koçaklına; Kenusu yiğitlik, savaş kahramanlık vb. olan şirlere ad olan bir terim. Biçimi Lâkun'dan koşma ve semâlere benzer.

Koçaklımai Hikâye; Konusu ve türkülerî kahramanlık olan halk hikâyesi.

Kopuz; Eskiden kullanılan ünlü halk sazi. Osmanlı ordusunda kopuzcularından kurulu ayrıca bir sazçilar sınıfı vardı. Telli ve küçük bir sazdır.

Koşa Çığlı; Çifte cinâş, karşılığı demek olan bir terim. Örnek:

Öyle mi kara gözler

Sürmeli kara gözler

Gemim deryada kaldı

Gözlerim kara gözler.

Koşma Şarkı; Koşmanın birinci dörtlügünün son misrai, sonraki dörtlüklere de son misrai olursa bu ad verilir.

Koşma; Saz şairlerinin on birli heca ölçüsüyle sevda ve tabiat üzerine sazla birlikte söyledikleri lîrik şiir. Halk nazmi içinde en çok kullanılan budur. En az üç, en çok sekiz dörtlük olur. Kafiye düzene birinci dörtlükté:

... b

... A

... b

... A

İkinci ve öteki dörtlüklere:

... c

... c

... c

... A

düzeninde olur. Yani birinciden sonraki dörtlüklere ilk üç misra kendi aralarında

Getirin gelini kına yakalım

Temizce, azca katalım,

Gelinin sözünü tutalım,

A gelin, a güzel, kınañ kutlu olsun

Güveyinin yanında sözün tatlı olsun.

Kırık Hava; Ezgileri canlı, oynak olan

kafiyeli olup, dördüncü misraları birinci dörtüğün son misrai ile kafiyeli olur. Birinci dörtüğün bazı kere kafiyelenişi söyle olur:

A
A

Bu durumda birinci ve üçüncü misralar kafiyeleridir. Koşmanın belli özelliği ölçüsünün on bir olması ile konusudur. Kafiyelenişi öteki halk nazımlarında hep böyledir. Kimi koşmalarda birinci dörtlük, yukarıda gösterilen kafije düzene uymaz, sonraki dörtlükler gibi olur ki, burada birinci dörtlük eksik, yani kaybolmuş demektir. Tam bir koşmaya örnek:

Çıkıp yucasına seyran eyledim
Gördüm ak kuğulu göller perişan
Bir firkat geldi de durdum ağladım
Öpüp kokladığım güller perişan.

Hayal hayal oldu karşında dağlar
Eşinden ayrılan ah çeker ağlar,
Dökülmüş yapraklar, bozułmuş bağlar
Bülbülün konduğu dallar perişan

Yıkılmış dilberin mamur illeri
Susmuş bülbüllerin her dem dilleri
Dağılmış sünbüllü, solmuş gül'leri
Yüzüne dökülen teller perişan.

KARACOĞLAN der, **tøy avlatmadum**
Arap ata binip boylatmadım,
Küstürdüm dilberi boylatmadım,
Dilberi küstüren diller perişan.

Koşma Ayaklı; bkz, Ayaklı koşma.
Keşmak; Bir türkçe ezgi bağlamaya verilen ad. Yani bestelemek.

Koşma Musammat; bkz, Musammat koşma.

Köroğlu; 1) Bu addaki hikâyenin üçlü kahramanından öürüyi yiğitçe anlamlı ezgi türünün adı. 2) Ayrıca bu ezgiler üzerine kurulmuş türkülerle birlikte oynanan halk oyununun adı. Köroğlu ezgileri sunlardır: Kaba Köroğlu, sert Köroğlu, Köroğlu güzelmesi, Köroğlu cenklemesi, Köroğlu koçaklaması, ıngın Köroğlu.

Köroğlu Okumak; Köroğlu hikâyesindeki türküler köroğlu denilen beste ile

okumak.

Köse; Bazı masalların ikinci derecede kahramanlarından biri.

Kütahya Çeşmesi; Bir Karagöz oyunu. Yalnız «Çeşme» de denir.

Leb Değmez; bkz, Dudak değilmez.

Lügaz; Divan edebiyatı terimlerinden alınmış olup, bir çeşit muammadır. Muammadan farkı, çözüme yardımcı olacak ipucunun bulunmamasıdır.

Mahlás; Aşıkların kullandıkları takma adın genel deyi. Şiirde mahlás kullanmak bir gelenekdir. (bkz. Mahlás beyti).

Mahlás Beyti; Halk şiirlerinde, şairin mahlasının geçtiği beyit. Her zaman son dörtlükte bulunur.

Mahlás Vermek; aşıklığa yeni başlayan kimseye ustası olan aşık tarafından üç kâğıda değişik mahlâslar yazarak, fesin içine koyup birini çekmek ve çıkan mahlâsi vermek gelenektr.

Mandıra; Karagöz oyunlarından biri. Baskın da denir.

Mâni; Anonim halk edebiyatında bir nazım türü. Dört misraliktir. Hecevin daha çok yedili ölçüyle söylenen mânilerin kafije düzeni a, a, b, a. biçimindedir. Konuları hafif alay ile sevda, ayrılık vb. duyugardır.

Manzum Hikâye; Bazı kısa halk hikâyelerinin manzum olanları.

Masal; Yüzyıllar boyunca halkın yaratığı olağanüstü olaylar ile dolu hikâye. Kahramanları insan ve her türlü canlı, cansız varlıklar olabilir. Olay çoğu zaman belli olmayan bir yerde, belli olmayan bir zamanda gezer. Ciddi ya da güldürücü olabilir.

Masal Türü; Yüzyıllar boyunca halkın yarattığı, içinde olağanüstü olaylar bulunan bir çeşit hikâye. Kötülükle iyiliğin çarpıştığı olaylara bir tekerleme ile baslanır. (bkz.) Sonunda iyilik üstün gelir. Konular peri, keleğan, hain vezir, na-disah, şezadeler, fakir kız ya da delikanlı vb. gibi kahramanlar çevresinde döner.

Mat Etmek; Saz şairleri arasında yapılan şiir yarışmasında birbirin ötekini yenmesine verilen ad.

Maya; Daha çok Doğu illerinde söyle-

Derlemeler :

Yalvaç'tan Ninniler

Yazar: A. Türabi TÜTÜNCÜ

rennum etmeden kendini alamaması sonucudur.

Ben de bu şehirde doğmuşum. Çocukluk çağım tüm burda geçti. Derken tahsil hayatı... Arada sırada gitmem ve tatillerde burada geçirmeme rağmen onun hasretliğini her an duyarım.

İste güzel yurdumun hem tarihi, hem de tabii yönünden bir parçasını kucağında taşıyan bu şirin köşede adetler, milli dilde söylenen türkü ve destanlar yanında esas konumuz olan «Ninni» veya huk kendi dili ile (NENNİ) tarzındaki birer kit'ali ezgili şiirleri sunuyorum:

Ninni kuzum sana ninni.

5 Hatem yüzük parmağında
Sular çağlar ırmağında
Ağaların oymağında
Vardır baban senin ninni.

6 İstanbul'un yolu düzdür
Geceler bize gündüzdür
Senin anan yalmazdır

1	Alacak bağlar duvarı
Çayır çimen kuzuları
Kitap okur Dayları
Ninni yavrum ninni.
2	İstanbul'un yollarında
Şahin öter dallarında
Uyu yavrum salارum da
Ninni yavrum ninni.
3	İstanbul'un kuyuları
Çayır çimen kuzuları
Kitap okur Dayları
Ninni yavrum ninni.
4	Alı yeşil a'dırayım
İçine gül'er doldurayım
Uyu da uyan kaldırayım

lenen işli bir egzi.

Meddah; Tek aktörlü tiyatro. Meddah, aynı zamanda bu oyunu sesi ve taklitileyile oynayan kişinin adıdır. Meddah yüksekçe bir yere oturarak bir olay, bir hikâye anlatır. Olaydaki değişik kişileri, siyelerini ayrı sesle taklit ederek konusur, olayı yürütür. Bu, oyuncuları görünümeye bir piyesin yalnız sesleri duyuarak oynatılması gibidir. Meddah'a eskiden «kissahan» da denildiği. Yazılı eseri olmayan bu halk tiyatrosu sanatına «Meddahlık» da denir.

Menakibnâme; Din uluları ile ermiş kimselerin hayatı ve yaptıkları olağanüstü olayları anlatan kitap, yazı. Nesir ya da nazım olabilir.

Meni; Mâni'nın halk ağzında söylenişi. Bkz, Mâni.

Menkabe; Din uluları ile ermişlerin hayatı ve olağanüstü gösterilerine verilen

ad. Bkz. Menakibnâme.
Mennecim; Münacaat, Tanrıya yakış şirleri.

Mescl; Hikâye, köylerde söylenen bir terim.

Meqk; Usta aşıkların yarışmaları ders vermeleri, saz ve söz çalışmalarları.

Metel; Hikâye, masal yerine kullanılan bir terim. İoret ve öğüt verici masalları verilen bu ad. Arapça bu sözcen gelmiş olabilir.

Mey; Üfleyerek çalınan kaval biçiminde bir çalgı.

Meydan Etmek; Saz şairlerinin toplanıp sazla şirler okumaları, meclis kurmaları, yarışmaları.

Meydan Sazı; Saz çalılarım kullanıkları sazların en büyüğü. On il: telli olup, Çögür de denir. (Bkz. Çögür). Sesinin yüksekliğinden dolayı meydanlarda, açık yerlerde çalınmaya en uygun sazdır.

Ninni yavrum ninni.

7

İstanbul'un viranları

Alakoymuş varanları

Gör sen de o örenleri

Uyu da büyüm ninni.

8

Ninnisine ninni kattum

Şeker dudağından optimum

Seninle sabahı ettim

Ninni yavrumer ninni.

9

Ninni deşim, ninni deşim

Söylediğinden bileşim

Yaradana kurban olayım

Ninni yavrumer ninni.

10

Gökte yıldız salkım saçak

Yarama vurdular biçak

Ele yalan sana gerçek

Ninni yavrumer ninni.

11

Dénizin dibi gosalı

Benim yüreğim tasalı

Boynu felaptan keseli

Ninni yavrumer ninni.

12

Kara koynuk kuzuladı

Memeleri sizildi

Senin baban özüledi

Ninni yavrumer ninni.

13

Gökyüzünde doğar ülkeler

Çigerliğim yanar kükreler

Konya'daki Molla Hünkar

Ninni yavrumer ninni.

14

Yollar var sapı sapı

Derviş olan geyer aba

Kuyucaklı Ahmet Baba

Ninni yavrumer ninni.

15

Viran bağlarında gül bitmez

Dağlarında bülbul ötmez

Yavrumer sana baba yetmez

Ninni yavrumer ninni.

16

Uyu, uyan oğlum oku

Gözümde girmedi uyku

Senin baban yolda mi ki?

Ninni oğluma ninni.

17

Şeyhler geyer yeşil aba

Konya'daki Hünkar Baba

Uykular yollasın sana ninni.

18

Vardım kuyunun başıma

Başımı koydum taşıma

Doğan ayın onbeşine

Senin baban gelir ninni.

19

Kuru çaydan ahdüm taşı

Akıttım gözümden yaşı

Yetiş Bilalı Habeşi

Ninni yavrumer ninni.

20

Atalar oynar bahçe içinde

Nalları çağıldılar giçinde

Beş yüz atının içinde

Bellİ durur baban ninni.

21

Köyümüzün adı Veli

Kimi uslu kimi deli

Yetiş ya Hazreti Ali

Uyusun hem büyüsün ninni.

22

Gökyüzünde balkır kamer

Nurları yerbere damlar

Yetiş imdada Hazreti Ömer

Ola sana himmet etsin

Uyu yavrumer büyüm ninni.

23

Yüce dağda gezer ceylan

Cemaline oldum hayran

Ankara'da Hacıbayram

Ola sana himmet etsin

Uyu yavrumer büyüm ninni.

1966 YILINDA

3,5
MİLYON
LİRALIKTam konforlu apartman daireleri
çeşitli, zengin para ikramiyeleri

AKBANK

(Folktor: 107)

(1) Yalvaçlı halk şairi Galip
Keskin.

Ayın Olayları :

XI. Türk Dil Kurultayı ve Bilimsel Bildiriler

Yazan: İhsan HİNÇER

Üç yılda bir defa toplanmakta olan Türk Dil Kurumu genel kurulu 8-12 Temmuz 1966 günlerinde, Ankara'da Dil, Tarih - Coğrafya Fakültesi salonunda toplanarak çalışmalarını yapmış bulunuyor.

Türk Dil Kurumu XI. Kurultayı'nın bittiği gün 34 yaşını doldurup 35 yaşına basmışır. Türk Dil Kurumu 34 yılda 250 yi bulan kicap yayın yapmıştır. Bunlardan 40 tanesi son 3 yıllık çalışma devresinde yayınlanmıştır.

Kurultay, ekseriyet olmadığı iç n, birinci gün, sadece öğleden sonra Kurum salonunda Bilimsel Bildiriler konusunda çalışmıştır. 9 Temmuz günü Genel Kurul toplanmış, Kurum başkanı Agâh Sirri Levend Kurultayı açmış, başkanlığı Yakup Kadri Karaosmanoğlu, başkan yardımcılıklarına Prof. Yusuf Ziya Binatlı ile Hasene İlgaz seçildikten sonra, Genel Yazmanan, Yönetim Kurulu raporunu okumuş, sonra da Yarkurul seçimlerine geçmiştir.

Seçilen Derleme ve Tarama, Dilbilgisi, Sözlük, Terim, Yayın ve Tanıtma ile Hesap ve Büte Yarkurulları ayrı ayrı yerlerde çalışmalarına başlamışlardır. Öte yandan Kurum salonunda Bilimsel Bildirilerin okunmasına, sorulu cevaplı bir şekilde devam olunmuştur.

Yönetim, Onur ve Deneme Kurulları seçim nde ortaya dört ayrı liste çıkmıştır. Seçimi aşağıdaki üyeler kazanmıştır:

Yönetim Kurulu: Ömer Asım Aksoy, Prof. Dr. İlhami Cıvaoğlu, Prof. Dr. Fahri İz, Prof. Dr. Bahri Savcı, Agâh Sirri Levend, Prof. Dr. Macit Gökberk, Prof. Dr. Vecihe Hatipoğlu; Prof. Dr. Yusuf Ziya Binatlı, Tahir Nejat Gencan, Kemal Demiray, Orhan Saik Gökyay, Orhan Hançerlioğlu, Salâh Birsel, Behçet Kemal Çağlar, Enver Naci Gökşen, Hikmet Dizdaroglu, Prof. Dr. Nermi Uygur, Prof. Dr. Gündüz Akinci, Sabahattin Kudret Aksal, Ulug İğdemir, Doç. Dr. Bedia Akarsu, Cahit Özelli, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu, Prof. Dr. Melahat Öz-

gül, Prof. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Bahâ Dürder, Haydar Ediskun, İbrahim Zeki Burdurlu, Prof. Dr. Ahmet Ates, Behçet Necatigil, Doç. Dr. Doğan Naci Aksan, Prof. Dr. Samim Sinanoğlu, Dr. Mehmet Tuğrul.

Onur Kurulu: Ahmet Erdoğdu, Mustafa Serif Onaran, Prof. Afet İnan, Al. Rıza Önder ve Cevat Dursunoğlu;

Deneme Kurulu: Muzaffer Uyguner, İhsan Hınçer ve Dr. Muammer Uyguner.

Kurultaya katılan yedi ve yabancı bilim adamı ve Türkologlar, bildirilerinin ad ve konuları ile oturantları başkar ve yazmanlarının adlarını ayıren veriyor:

Bilimsel Bildiriler :

8 Temmuz 1966, Saat 15,00 - 19,00
Başkan: Agâh Sirri Levend,
Yazmanlar: Doç. Dr. Zs. Kakuk, Dr. A. Dubinski

Bildiriler :

Prof. Dr. A. Zajaczkowski: Şahname' de Atasözleri,

Prof. Dr. H. Eren: Türk Dili Etymologique Sözlüğünden Örnekler,

Doç. Dr. Gy. Hazai: Anadolu ve Rumeli Türkçesinin Bir Yadigarı Üzerine: Jakab Nagy de Harsany'in Dil Kılavuzu (1672)

Prof. Dr. Z. Korkmaz: Eski Anadolu Türkçesi Ürünlerimizden iki yeni eser.

★

9 Temmuz 1966, saat 15,00 - 19,00

Birinci Oturum .

Başkan: Prof. Dr. A. Zajaczkowski
Yazmanlar: Dr. G. Fehér, Dr. S. Djindjic.

Bildiriler :

Prof. Dr. H. Araklı: Azeri Destolarının Yaramma Yolları,

Prof. Dr. L. Rásónyi: Türk Özel Adları ve Leksikografyası,

Prof. Dr. M. Ş. Şiraliiev: Sovyetler Birliği Topraklarındaki Türk Dillerinin Lehçe Atlası,

Prof. Dr. N. A. Baskakov: Türk Dilleri Genel Fonetik Transkripsiyonu Üze-

TÜRK FOLKLOR

rine (Latin alfabeti esasında bir deneme)
Prof. Dr. A. N. Kononov: İsimlerin ve Sifatların Küçültme Şekilleri ve Söz Yapımı,

İkinci Oturum

Başkan: Prof. Dr. S. Bulut
Yazmanlar: Prof. Dr. J. Blaskovic, Dr. E. P. Boyev,

Bildiriler:

Prof. Dr. B. Ögel: Türkçe Bitki Adalarındaki Bazi Ekler Üzerine

Dr. P. Zieme: Meninski Sözlüğünün Dili Üzerine,

Prof. Dr. L. Rásóny: Feridüddin Attar «Tezkeret ül Evliya» sinin Budapeşte Yazması,

Dr. A. Bodrogliglieti: Feridün 'Attar Tazkirat'-evliya adlı eserinin ilk Türkçe tercümesi hakkında,

Prof. Dr. I. K. Kenesbaev: Kazak dilinde sayguluk ve saylak sözlerinin etimolojisi (Kazakça), (Türkiye Türkçesine çevirisisi: Alime Kâmileva)

★

10 Temmuz 1966, saat 9,00 - 13,30

Birinci Oturum

Başkan: Prof. Dr. A. N. Kononov, Yazmanlar: Doç. Dr. D. Aksan, Dr. S. Plaskowicka - Rynkiewicz,

Bildiriler:

Prof. Dr. E. V. Serocytan: Fielden İsim Yapma-i Eki ve Bununla İlgili Fonetik Sorunlar,

Prof. Dr. S. Bulut: Kerkük Hoyrat ve Mânilerde Ağrı Özellikleri,

Prof. Dr. P. Myszkov: Bugünkü Türk - Bulgar Dil Mührsebeiler,

Doç. Dr. E. Tryjarski: Une liste ar-méno-kiptchak des signes, de zodiaque, A. Dilâçar: Orta Fransa,

İkinci Oturum

Başkan: Prof. Dr. N. A. Baskakov
Yazmanlar: Doç. Dr. Gy. Hazai, Dr. A. Bodrogliglieti

Bildiriler:

Doç. Dr. Zs. Kakuk: Lajos Kossuth'un Türkçe Grameri,

Dr. V. Drimbe: La répartition des parlers turcs de Dobrudja,

Dr. G. Fehér: Macaristanla İlgili XVI.

Yüzyılın Kalma Bir Yazıt

★

10 Temmuz 1966, saat 15,00 - 21,00
Birinci Oturum

Başkan: Prof. Dr. L. Rásóny,
Yazmanlar: Dr. Zieme N. A. Ayzens-teyn,

Bildiriler:

Prof. Dr. V. Hatiboğlu: Türkçe Bazi Hayvan Adları Üzerine,

Prof. Dr. J. Blaskovic: Çekoslovak Folklorunda Türkler,

Dr. A. Dubinski: Karaim İehülerinde Bazi Sözcük Farkları,

Dr. S. Plaskowicka - Rynkiewicz: Türk Darbîmesellerinde Ahlâk Meselesi (La Moralite dans les proverbes Turcs).

İkinci Oturum

Başkan: Prof. Dr. H. Arash,
Yazmanlar: Dr. V. Drimba, A. Kâmileva,

Bildiriler:

Prof. Dr. Z. Korkmaz: Eski Bir Kuðuri Çevirmesi,

Dr. S. Djindje: Romantik Er Siþ Sâri Üzerindeki Türk Oryantalizmi Etkileri,

Ismail Eren: Güney İslâv (Sırp-Hırvat, Bulgar ve Makedon) Dillerinde Kulanan Türkçe Ekler,

Prof. Dr. G. Abdurrahmanov: Özbek Sentsaksi Üzerine (Özbekçe) (Türkiye Türkçesine Çevirisisi: Kendisi)

Roza Yusipova: Türkçede deyiñler; ve bilesik fiiller.

Üçüncü Oturum

Başkan: Prof. Dr. H. Eren
Yazmanlar: Doç. Dr. E. Tryjarski, Boris V. Polevoy

Bildiriler:

Gennad P. Melnikov: Türk Dilleri Yaptırımlı Kibernetik bakımında sistemi incelenmesi (Rusça); Türkiye Türkçesine çevirisisi: İsmail...

Alime Kâmileva: Moskova'da yapılmakta olan Türkçe - Rusça sözlük,

Feodor V. Aşnik: Oğuz Türkçesindeki gösterme sıfatlarının etimolojisi üzerine,

Mihail Guboglu: Rumanya Türkolojisi ve Rumen Dilinde Türkçe Sözler.

Kapanış: 21,00

Saz Şairleri :

Ardanuçlu Âşık Efkârî

- III -**Yazar: A. Emin ARSLAN**

bu işi en iyi anlayan sensin,» dedi. Abdullah Hocayı, (köyün o zaman ücretli imamı yokmuş) Yolüstüne imam tuttu. Bir hafta sonra yapılan toplantıda da eski âşiklar gibi divan söyledi.

DÎVÂN

Ademiz, adem gibi insan olan anlar bizi
Zati hâkta hâkki irfan olan anlar b'zi
Varına unvanuna mağrûr o'anlar anlamaz
bizi
Geçip külli varından bir yan olan anlar bizi

Biz canandan mey içmişiz can ciğerden ya-
reyiz
Bizde var yanık tecelli zaten bahti karayız
Haâktan irâk Hakka yakın aşkı biçareyiz
Geçip külli varından bin yan olan anlar bizi

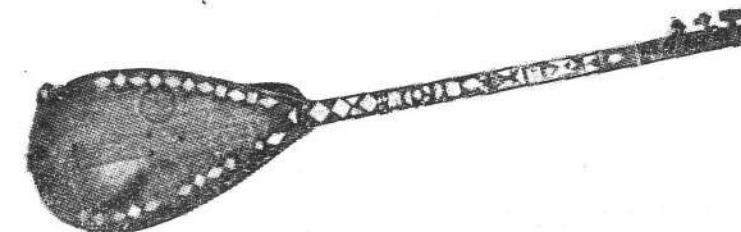
Çün oldum aşka Efkâr gönül verdim yara-
ben

El bağlayıp divan durdum çok yalvardım
yara ben

Bâsum vurdum, yüzüm sürdüm yine vardum
yara ben

Âşiki Efkâr gibi yara kurban olan anlar
bizi

Pesinden de bir semâ soyledim. Bunalımların isimlerini o zaman ben bilmiyordum. Bu divan, bu koşma, bu semâ'dır, diye Abdullah Hoca anlattı. Âşik makamlarını ve usullerini de bana o öğretti. İyi saz çalmaması ise Harmanlı Köyünden Sabri Bey öğretmiştir (1) Benim için hususî saz ismarladılar. Elime alındığında sedefli yeni sazıma söylediğim ilk parça şudur:

Âşık Efkâr'ının sedefli sazi ...

S E M A ī

Benim ile bile söyle
Sesliyeyim sazım seni
Bizim kader ni'dem böyle
Yaslıyayım sazım seni.

Âşik oldum coşmalarla
Kanayıp ta taşımaşlarla
Güzel güzel koşmalarla
Süsküyeyim sazım seni.

Yanarsam beni kinama
Hasretim nazlı sonama
Efkârî, dertli sineme
Yashyayım sazım seni.

Yolüstü Köyünde bir âşik çıkmış, diye, her tarafa yayılmış. Ardanuç halkından bazıları, Efkârî'yi bir usta şairin yanına gönderelim mi, diye, Abdullah Hoca'dan fikir danıştılar. O da bana dönüp:

«Efkârî, bak ne diyorlar, nasıl, gider misin?» deince, söyle cevap verdim:

K O Ş M A

Agâh ol halimden Abdullah Hoca
Âşikim ol yâre gönderin beni
Ne günüm gündündür, ne gecem gece
Düştüm ah ü zâra gönderin beni.

Bâde ben alanda o yar elinden
Korkmadım sevdâmin kalma kalinden
Peri gitti ben de varım dalından
Herhangi diyara gönderin beni.

Âşik meclisi'ne irfań yanına
Ehli kâniillerin varam şanına
Nasip olsun gidem yâr diyarına
Pervaneyim nâra gönderin beni.

Efkârî'nin derdi hayâlet değil
Sözleri irfanca cehalet değil
Asla düşeceğim hacalet değil
Kalmam yüzü kara gönderin beni.

Öyle ya, âşığın derdinden ancak âşıklar anlar. Komşular ve Abdullaî Hoca, onu Şavşat'ın Cevizli (Tibet) köyünde oturan Âşik Sefili'ye göndermeye karar verirler. Yanına bir adam katarak ilk fırsatla Şavşat'a uğurlarlar. Kasaba merkezine gelir, evvelâ misafir olduğu konağın sahibi Behlül Beyi metheder. Sonra da cemaate dönerek:

K O Ş M A

Oturulan ağalar, beyler, gaziler
Sevda saldı bir firkate gelmişim.
Âşik gönül yâr der yanar sizilar

Can dayanmaz bu zahmete gelmişim.

Sormayın sevdanın kalmakalı
Çeken bilir kaygusunu haşını,
Dedim bir üstadın tutam eñini
Kazanıza merhamete gelmişim.

Pir'im destur verdi Şavşat'a varam
Eş ile ehbâbi tanışem görem
Sefili Baba'nın hatrını soram
Bir ziyaret bu Şavşat'a gelmişim.

Bu sırada dinleyiciler arasında bir konuşma olur ve bu konuşma bir fıstık halini alır. Peri kızının saçlarını sayan Âşik Efkârî bu mudur, diye, bir söz kulağına gelince:

K O Ş M A

Beni eserletip aşka düşüren
Akyanak üstünde bir zülfün teli
Hallarının arasından hat çekmiş
Taksima memurdur yâr zülfün teli.

Sabah değer mah yüzyüne dökülür
Bir taraftan kıvrım kıvrım büükülür
Sağ taraftan soñ tarafa çekilir
Sıralar yüzünde nur zülfün teli.

Bazen de dokunur kara kaşına
Yar beni yandırır aşk ateşine
Geniş dünyay Efkârî'nin başına
Eyledi sevdigim dar zülfün teli.

Kış mevsimi olduğu için, geç vakitlere kadar gönülleri fetheder. Tam sazi eyletip dînleneceksen, «Geceler uzundur, devam et âşik, diye, bağırlar» O da şu semaileri söyler:

S E M A ī

Ben ki aşkim bülbülyüm
Varem gonca güle gidem
Âşik benimle, ben aşkimla
Yoldaş olup yola gidem.

Ben bir güzel'n kuluyum
Yâre yar diyen deñiyim
Yârin öten bülbülyüm
Bu aşkimla bile gidem.

Arasam yâri bulurum
Sorarsam haber ahrum
Belki görmeden ölürum
Sorem ilden ile gidem.

ARAŞTIRMALARI :

S E M A ī

İzin verin beyler bana
Şıaya bir baş giderim
Âşik atesi dolmuş cana
Sönmez bir ateş giderim.

Bir göz sevdim gonca güldür
Benim gönülm ona kuldür
O yarı bulmak müşküldür
Olmuşum sarhoş giderim.

EFKÂRÎ'nin bu merakı

Sinesinde kaldı bâki
Yârim oldu bana sâki
Gördüm kara düs giderim.

Sabahley'n refakatindekilerle yola devam olur. Nihayet 2 şubat 1923 gecesi Sevil Baba'nın huzuruna çıkar.

Asıl adı Hebil olan Âşik Sefili, kuvvetli bir irticale sahip «Hak âşığı»dır. Efkârî'den edindiğimiz bilgîye göre, Beyaz sakallı, ufak boylu, halim selim ve hoş sohbet, sevimli bir ihtiyardır. Arapça ve Farsça da bilmektedir. Üstelk kendisini ömrünün son yıllarda tasavvûf da vermiştir. O gece Efkârî, sedir başına oturmuş, elindeki tesbihî çeviren Sefili'nin elini öper: «Yeriniz mamur, makamınız cennet olsun» der. O da bunun alından öperek: «Âşığın mübarek olsun oğlum, sonuda hayırlı olsun» der. Oturması için kendisinin tam karşısında bir yer gösterir. Karşılaşmalarını dört gözle bekleyen mevkilipler odayı çoktan doldurmuşlardır. Bilâhare oturulacak yer bulunmaz. Halk, iki odanın tahta bölmesini söker, iki odayı bir oda yaparlar. Kılınan yatsı namazının imamlığını Sefili yapar.

Namazdan sonra meclis kurulur. Âşiklik usulüne göre:

Aldı Sefili:
Maksudu muradın versin ol bari,

Âşik olan elbet sever b'r yâri,

Mey ile mest olan varır pîr-i

Münkire lâyik gördüler inkâri,

Aldı Efkârî:
Hoş oldu gönü'l gülşeni,

Ey veli gördüm seni

Sen, âşıklar dervişanı

Evveli gördüm seni

Bizde kibr aranılmaz,

Âşik-i biçareyiz

Geldim Şavşat kazası'nın

Bir gülü gördüm seni.

Tarafımızdan ilk defa sözü edilen Efkârî - Sefili karşılaşmasının tamamını bura alamadık, çünkü hayat hikâyесini anahatları ile, bir an evvel bitirmek ve özetlemek endişe ediyoruz.

Bu karşılaşmadada, her ikisi de hiç yer değiştirmeden saza söze devam ederlerken sabah namazı açılır. Karşılaşmayı mümkün mertebe zaptedip yazanlar bunun bir nüshasını da Efkârî'ye verirler.

Bütün bunlardan bahsetmemiz, bir âşığın meydana gelişindeki olay ve sebepleri ifade etmektr.

(1) Dr. M. İlhan Başgöz, «Türk Halk Edebiyatı Antolojisi», 1956, İstanbul - Eserde «Efkârî, 1898 de doğmuştur. Huzurî'nin çıraklığını yapmak suretiyle ondan da söz öğrenmiştir» der.

(Sayı 6, Mayıs 1964 tarihli Tarım Postası).

Halbuki rahmetli Huzurî ile ilk tanışması ve karşılaşması Efkârî'nin olgunluk çağına rastlar. Kendisine saz öğretmenleri ise yukarıda yazdık. Ardanuç'ta Efkârî'nin kendi açtığı kahvesinde oan bu ilk tanışma ve karşılaşma, 8 Nisan 1938 tarihinde olup, birbirlerine sual-cevap, «hîciv» taşlamalar meşhurdur. (Adem Şen Türk «Huzurî-Efkârî karşılaşmaları» Hürriyet Matbaası-Artvin, 1966) Bunun tam metnini orada hazır bulunan M. Adil Özder kaleme almıştır. İlkincilaşma yine aynı yıl Artvin'de Halkevinde olmuştu ve yukarıda klijesini verdigimiz saz, kendisine hedîye edilmişdir. Geceyi yöneten Behçet Kemal Çağlar, her iki âşığın söylemeklerini de tesbit etmiştir (Behçet Kemal Çağlar «Çoruh içinde iki Çoruh - iki coşkun şair», Yeşil Çoruh Dergisi s: 2, Şaka Matbaası - İstanbul, 1953)

Bütün bunlardan haberi olmayan yaşar, aynı zamanda âşığın doğum tarihini de yanlış yazmıştır. Doğrusu: Efkârî 1900 de doğmuştur. İddiamızı ispat eden elizdeki Efkârî'nin hüviyet cüzdanının bir suretidir.